

Олександр Кобилянський

Іван Заюков

Ольга Пінаєва

ІНФОРМАЛЬНА ОСВІТА В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ ЗАЙНЯТИХ ГРОМАДЯН

Високий освітній рівень працівників дозволяє забезпечити їх в процесі трудової діяльності, що позитивно впливає на зменшення кількості професійних захворювань і нещасних випадків, також зі смертельними наслідками. Адже, за оцінками МОП («28 квітня»), кожен день у світі в середньому гине в результаті нещасного випадку і професійної захворюваності 5000 осіб. В Україні у 2016 році зафіксовано 4428 випадків виробничого травматизму, з них 400 зі смертельними наслідками («Офіційний сайт»). Основна причина високого рівня виробничого травматизму як в світі, так і в Україні – людський фактор, а саме: недотримання роботодавцями і працівниками вимог промислової безпеки, що проявляється в низькій ефективності та відсутності дієвої мотивації до проведення якісного навчання з охорони праці. Зазначена проблема посилюється зростанням періоду «напіврозпаду» компетентності, що характерно і для України. Оскільки отримані в навчальних закладах студентами (учнями, слухачами та ін.) знання знецінюються ще до їх закінчення. Це вимагає переходу сучасної системи вітчизняної освіти до концепції навчання протягом життя, зокрема це стосується концептуальних основ формування компетенцій з промислової безпеки. Тому навчання з питань охорони праці має орієнтуватись не тільки на формальне вивчення законодавчих і НПАОП, але й на використання неформальних і інформальних підходів.

Дослідженню аспектів розвитку освіти впродовж життя, зокрема формальної, неформальної і інформальної освіти (ІО), приділяли увагу багато науковців, зокрема В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Гошовська, Н. Ларіна, О. Кобилянський, С. Максименко, Н. Ничкало, С. Сисоєва, О. Чалий, Я. Цехмістер та ін. Проблеми неформальної та інформальної освіти розглядали в своїх наукових працях Р. Бабушко, І. Фольварочний, В. Бреус, О. Кравченко, С. Архипова, М. Карпенко, О. Вербицький, Л. Сігаєва, Л. Лук та багато інших.

Зазначені вчені зосереджують свою увагу на загальних питаннях розвитку неперервної освіти, у тому числі формальної, інформальної, але аспект інформальної освіти в напрямку її застосування в системі підвищення рівня промислової безпеки залишається поза увагою. Актуальність дослідження посилюється тим, що ІО порівняно недавно почала інтенсивно розвиватись, але вона недостатньо розроблена з позиції теоретичних і прикладних аспектів. З цього випливає, що актуальним на сьогодні є дослідження щодо визначення ролі використання інформальної освіти та її впливу на забезпечення безпеки людських ресурсів України.

Так, академік АПН України Н. Ничкало в дослідженні (2001) вважає, що формування моделі неперервної освіти є важливим напрямком підвищення ефективності системи навчання дорослих громадян з урахуванням таких освітніх функцій, як соціокультурна, загальноосвітня, адаптивна, економічна. Саме зазначені функції ІО як важливого елемента неперервної освіти мають бути покладені в основу стимулювання громадян в напрямку збереження власного життя і здоров'я на виробництві та в побуті. Цієї думки дотримується й О. Кобилянський, який вважає, що безперервна та неформальна освіта відіграють величезну роль у підвищенні рівня промислової безпеки під час професійної підготовки студентів, працівників та інших економічно активних осіб (2012).

Метою статті є дослідження важливості інформальної безперервної освіти в системі забезпечення високого рівня охорони праці та промислової безпеки зайнятих громадян України.

Результати дослідження

Нині глобальною метою людства є розвиток людських ресурсів, де освітньому чиннику приділяється важливого значення. Так, відомо, що основною задачею країн-членів ЄС є формування таких освітніх систем, які дають можливість визнавати результати неформального і інформального навчання. Інвестиції в освіту, професійну підготовку, підвищення кваліфікації, формування різноманітних компетенцій сприяють зростанню рівня людського капіталу, розвитку підприємств та економіки в цілому. В умовах інноваційних змін, постійно зростаючої інформації, існуючі осві-

тні технології, особливо традиційні, вже не можуть ефективно виконувати свої функції. Тому актуальності набуває реалізація не тільки сучасних методів навчання, але й визнання вже існуючих знань, компетенцій, які були здобуті самостійно працівниками, а також механізм мотивації зайнятих громадян в напрямку постійного, систематичного, самостійного підвищення рівня індивідуальної та колективної промислової безпеки.

Навчання протягом життя, як відомо, охоплює формальну, неформальну інформальну освіту, що дає можливість розширювати знання, розвивати навички і компетентності. Це навчання не обмежується лише суто сферою освіти, а й охоплює питання зайнятості, соціального забезпечення, економічного зростання і забезпечення конкурентоспроможності. Досягти конкурентоспроможності економіки країни, підприємства, працівника можна за умови наявності здорових людських ресурсів. В розвинених країнах давно зрозуміли, що забезпечити високий рівень конкурентоспроможності, продуктивності та працездатності працівника неможливо без реалізації концепції безпечного ведення робіт, що має прослідковуватись в кожному технологічному процесі при виробництві чи наданні послуг.

Актуальність реалізації ІО в системі забезпечення рівня безпеки для зайнятих громадян можна посилити, якщо зважити на умови, які сприяють особистісно-професійному розвитку зайнятого населення. Зокрема, зазначений розвиток в системі формування високого рівня безпеки залежить від постійного самостійного оновлення знань з вимог охорони праці, промислової безпеки, інтуїції, особистих якостей. Тобто, тут важливого значення набуває особистісний аспект. Наприклад, реакції на певні події і правильність дій в надзвичайних ситуаціях (особистий аспект). Далі в статті розглянуті інші аспекти, зокрема системи цінностей працівників (безпека і життя мають бути найважливішими цінностями), тобто тут розкривається аксіологічний аспект; набуття нових знань про інновації в сфері охорони праці, особливості останніх тенденцій в галузі надання першої медичної допомоги тощо (когнітивний аспект); самореалізації та забезпечення безпосередньої діяльності в питаннях удосконалення системи охорони праці на підприємстві та безпеки життєдіяльності, також і в побуті (творчий аспект).

Крім того, актуальність реалізації ІО в системі розвитку промислової безпеки посилюється тим, що вона є передумовою людського розвитку. Адже забезпечення здорових і гідних умов праці є запорукою цього розвитку, що підтверджують Рекомендації МОП «Про розвиток людських ресурсів: освіта, підготовка кадрів і безперервне навчання» (2004 р.). На жаль, в Україні відсутні статистичні дані щодо залученості громадян України в систему навчання впродовж життя, у тому числі в сферу ІО. Тому проаналізуємо питому вагу населення в окремих країнах-членах ЄС (країни, які за умовами та історичними передумовами розвитку найбільше мають спільних рис з Україною), яке залучене в систему безперервної освіти (рис. 1, дані за 2007 рік).

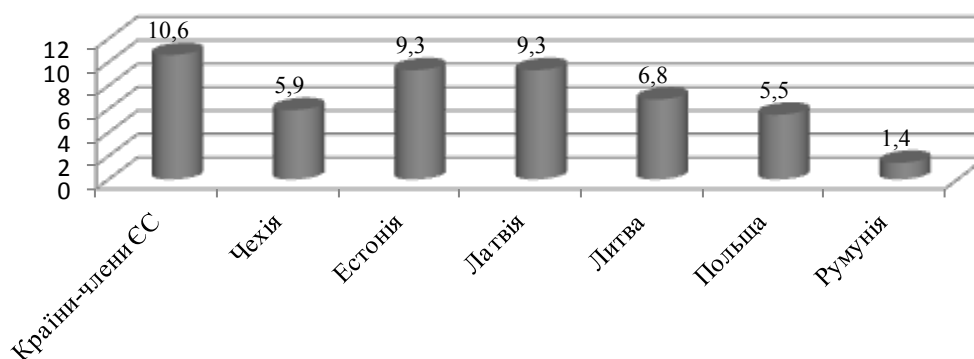

Рисунок 1 – Питома вага населення окремих країн-членів ЄС, що залучені до безперервного навчання, %

Джерело: побудовано на основі даних («Національний інститут»).

З рис. 1 видно, що в середньому в країнах-членах ЄС рівень залученості населення до безперервного навчання становить 10,6% (тобто кожен десятий мешканець ЄС). Найбільша кількість осіб залучена до системи безперервної освіти в Словенії – 16,1%, Латвії, Естонії – 9,3%. Крім того, серед всіх країн-членів ЄС найбільший рівень має Швеція – 38,3%, Данія – 34,25%, Англія – 31,2%, Фінляндія – 27,5%, а найменший – Туреччина – 1,2%, Болгарія – 1,3%, Греція – 2,1%. Отже,

в найбільш розвинених країнах практично кожен третій громадянин залучений в систему безперервного навчання, так має бути і в Україні.

Варто відмітити, що серед всіх складових безперервної освіти саме ІО має більшу кореляцію рівнів попередньої освіти та залученням з різними формами здобуття освіти (рис. 2, дані за 2007 рік).

Рисунок 2 – Кореляція рівня попередньої освіти країн-членів ЄС та залученості до різних форм здобуття освіти

Джерело: побудовано на основі даних («Національний інститут»).

Показовою є кореляція між рівнем попередньої освіти та ступенем залученості до навчання дорослого населення віком від 25 до 64 років («Національний інститут»), що свідчить про більші можливості і схильності людей з вищим рівнем попередньої освіти та їх потенційною спроможністю самовдосконалюватись і самонавчатись, зокрема що стосується проблемних питань промислової безпеки.

Досліджуючи сутність ІО, в цілому можна сказати, що її розвиток почався в ХІХ сторіччі на Заході, де сформувалися дві основні концепції – «американська» і «європейська». Їх суть полягає в тому, що знання, які набуває людина, мають враховувати пізнавальні потреби в ракурсі розвитку освіти впродовж всього життя. В широкому розумінні, як свідчить джерело (Бугайчук), під нею вважають освіту, яка реалізується завдяки власній активності людини без формальних рамок. В роботі (Скорик) зазначається, що ІО є загальним терміном для освіти за межами стандартного освітнього середовища – індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів в навколишньому культурно-освітньому середовищі (спілкування, читання, відвідування установ культури, подорожі тощо).

В дослідженні В. Горшкової (2014) акцентується увага на тому, що формальна освіта не дає в повній мірі досягнути головної мети сучасної освіти – сформувати особистість, яка здатна реалізувати свої можливості, забезпечити соціальну рівновагу, мобільність і адаптованість до постійно змінних умов. ІО дає людині можливість вчитись самостійно. Отже, освіта нині сприймається як глобальний процес збагачення знаннями людини протягом всієї життєдіяльності, який без інформальної освіти неможливо забезпечити, особливо, якщо це стосується питань промислової безпеки. Важливими особливостями ІО є ефективність у вирішенні ряду задач. Це стосується і формування життєвих настанов людини, і поповнення дефіциту його професійної компетентності, і забезпечення здорового стилю її життя, що без культури безпеки, на нашу думку, зробити неможливо.

Інформальна освіта дає можливість отримати синергійний ефект при ефективній взаємодії з формальною і неформальною освітою та набуває інноваційні якості. Вона впливає на рівень безпеки людини. Адже, чим вище рівень її безпеки, усвідомлення своєї відповідальності за власне життя і життя колег, раціональності в системі формування життєвих пріоритетів, тим краще буде розвиватись інформальна освітня складова в забезпеченні якості трудової діяльності, підвищенні продуктивності та конкурентоспроможності. Вона нині не потребує документального підтвердження, але, враховуючи освітні тенденції та зміни на сучасному ринку праці, ІО поступово може

набувати рис неформальної освіти. Розуміння цього сприятиме підвищенню ефективності та покращенню ставлення до виконуваної роботи, безпеки праці. Тому в подальшому, на нашу думку, варто активізувати процес визнання ІО в Україні. З цією метою в 2017 році Верховна Рада України ухвалила освітню реформу та прийняла в цілому Закон України «Про освіту» (набрав чинність з 28.09.2017 року), де вперше на законодавчому рівні закріплено поняття ІО. Відповідно до ст. 8 закону України «Про освіту» («Закон України»), особа має право реалізувати право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. В цьому законі під інформальною освітою (самоосвітою) розуміють самоорганізоване здобуття особою певних компетентностей, зокрема під час повсякденної діяльності, пов'язаної з професійною, громадською або іншою діяльністю.

Тому ми вважаємо, що ІО може бути ефективно реалізована також і в системі збагачення знань саме в галузі промислової безпеки. Її реалізація може здійснюватись через використання сучасних методів та методик навчання (дистанційне, модульне, відкрите), які дозволяють підвищити рівень креативності людини. Наприклад, в процесі навчання з охорони праці може бути використаний метод «спроб і помилок» (при дослідженні питань мотивації персоналу до дотримання безпечних умов праці). Далі вона здатна розвивати у людині самоосвіту (самостійний пошук відповідей на актуальні питання). Наприклад, механізм впливу шкідливих (небезпечних) виробничих факторів на людський організм, здоров'я, сучасні засоби та заходи збереження життя і здоров'я тощо); взаємонавчання в процесі спільного виконання поставлених задач (робота на сучасному обладнанні, вивчення принципів підвищення продуктивності, також за рахунок зменшення негативного впливу шкідливих (небезпечних) виробничих факторів; формування системи набуття сучасних знань з охорони праці при використанні інноваційних інформаційних технологій в мережі Інтернет (користування базами даних в показнику НПАОП, стеження за змінами, доповненнями НПАОП, виявлення сучасних розробок безпечного виконання робіт та ін.); реалізація культури промислової безпеки, враховуючи світовий досвід (шляхом відвідування виставок, музеїв, проектів тощо); організація процесу отримання цінної інформації та компетентностей від інших колег, які виконують аналогічні роботи.

Відповідно до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00–4.12–05) передбачено, що навчання з питань охорони праці може проводитись як традиційними методами, так і з використанням сучасних видів навчання – модульного, дистанційного тощо, а також з використанням технічних засобів навчання (аудіовізуальних, комп'ютерних навчально-контрольних систем, комп'ютерних тренажерів). Крім того, тестування, залік або іспит можуть проводитись у формі дистанційної перевірки знань, яка здійснюється за умов забезпечення візуальної аутентифікації того, хто проходить перевірку знань з питань охорони праці, та особистої присутності членів комісії з перевірки знань з питань охорони праці. Дистанційна перевірка знань реалізується шляхом передачі відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному режимі. При цьому ІО відіграє важливу роль, що дозволяє працівнику ефективно самостійно відстежувати постійні законодавчі й інші зміни в сфері промислової безпеки.

Формальна освіта передбачає здобуття знань, зокрема з питань безпеки, в навчальних закладах, де видається державний документ про освіту. Якщо взяти до уваги процес професійного навчання з питань охорони праці, то посадові особи (відповідно до передбаченої навчальної програми), які за неї відповідають, мають обов'язково проходити це навчання. Наприклад, на знання вимог законодавчих і нормативно-правових актів з охорони праці, правил пожежної безпеки, правил надання першої долікарської медичної допомоги в разі виникнення нещасного випадку на виробництві тощо та складати іспит. До речі, Головний навчально-методичний центр дає можливість слухачам дистанційно оновлювати свої знання та їх перевіряти. В Вінниці ефективно працює Державне підприємство «Вінницький експертно-технічний центр Державної служби України з питань праці», який проводить навчання з питань охорони праці, зокрема керівників підприємств, посадових осіб, відповідальних осіб за технічний стан і безпечну експлуатацію машин, механізмів, обладнання підвищеної небезпеки тощо. Крім того, проводиться дистанційне навчання, яке відбувається самостійно і в on-line класі.

До неформальної освіти в сфері безпеки можна віднести проходження спеціальних курсів на базі відповідних компаній. Наприклад, нині ефективно діють профцентри, які спільно з асоціаціями спеціалістів з охорони праці та безпеки життєдіяльності населення проводять навчання з питань охорони праці, електробезпеки, промислової санітарії, пожежної безпеки. Вони ефективно використовують дистанційні елементи під час навчання фахівців підприємств та всіх охочих, які бажають підвищити рівень власної безпеки.

До переваг неформального навчання можна віднести не тільки поповнення знань у слухачів в процесі навчання, а й забезпечення усвідомлення ними вимог якості і безпечності ведення робіт. Після закінчення навчання, слухачі (працівники, посадові особи, спеціалісти служб охорони праці та ін.) мають право на отримання безкоштовних консультацій протягом дії отриманих посвідчень з питань охорони праці, за якими проходило навчання.

Інформальна освіта, з позиції існуючого взаємозв'язку з формальною освітою, адже, формальне навчання – це цеглинка, з яких вибудовується міст до персонального розвитку, неформальна – розчин, який цементує і розвиває формальну освіту (Горшкова, 2014) дозволяє покращити складові «розчину», шляхом введення «домішок», «пластифікаторів», «підсилувачів» та ін., що дозволяє людині розвивати існуючі компетенції та формувати нові. Прикладом ІО є самостійне опрацювання сучасних змін в законодавчих або НПАОП. Так, для цього можна їх відстежувати через мережу Інтернет дистанційно, брати участь в семінарах, присвячених актуальним питанням охорони праці. При цьому ІО ґрунтується на постійному пізнанні нового, сучасного в сфері забезпечення безпеки шляхом ґрунтового аналізу досвіду колег, використовуючи широко соціальні мережі, інформаційні технології та комунікації. Після цього у людини відбуваються зміни в соціальному статусі, підвищується рівень компетентності, а це є основою переходу на вищу сходинку свого розвитку як в аспекті підвищення рівня промислової безпеки, так і в матеріальному плані (здорова, життєрадісна людина більш продуктивна і конкурентоспроможна).

Варто додатково відмітити, що характерною особливістю ІО є те, що вона застосовується в більшій мірі людьми з високим освітнім рівнем та такими, які націлені на самозбереження власного капіталу здоров'я, відповідно, опікуються проблемами безпечної життєдіяльності, зокрема впливу шкідливих (небезпечних) виробничих факторів на їх здоров'я. Це збагачує їх професійний, соціальний та економічний потенціали, а також відіграє важливу роль в формуванні культури безпеки людини. Під нею можна розуміти не просто знання законодавчих і НПАОП, але і формування у них уважного ставлення щодо безпечної поведінки під час перебування на території підприємства та виконання будь-яких видів робіт. Отже, ІО дає можливість не тільки підвищувати культуру безпеки зайнятих працівників, але й зменшити рівень ризику виникнення нещасних випадків і професійних захворювань, їх ідентифікувати, розробляти систему профілактичних заходів і дій при виникненні небезпечних (аварійних) виробничих ситуацій. Тому інформальна освіта набуває нової актуальності, особливо в напрямку підвищення рівня промислової безпеки.

Висновки

Таким чином, головними особливостями ІО в сфері підвищення рівня безпеки зайнятих громадян є те, що вона гнучка, не обмежується часовими рамками, не вимагає видачу обов'язкових документів (при цьому можуть видаватись сертифікати), не передбачає певних процедурних формальностей, направлена на процес підвищення рівня життєдіяльності людини, дозволяє соціалізуватися і підвищити соціально-економічний статус зайнятого працівника. ІО здатна забезпечити безперервний процес удосконалення якісних характеристик працівників, серед яких забезпеченню високого рівня промислової безпеки має приділятися особлива увага. Без усвідомлення важливості безпеки як життєвої цінності неможливо, в принципі, забезпечити професійний розвиток працівників.

Наукова новизна статті полягає в тому, що в ній висвітлена теза про те, що ІО в системі підвищення рівня знань з промислової безпеки має передбачати реалізацію на практиці інноваційної концептуальної складової, яка має входити в усі етапи професійного розвитку зайнятих громадян

(професійне навчання, перенавчання, підвищення кваліфікації – службове просування – особистий розвиток – виробнича адаптація). Крім того, зазначена складова має мотивувати самих працівників до дотримання законодавчих і НПАОП, також за рахунок матеріального і нематеріального (морального) стимулювання, візуальної демонстрації відеоматеріалів про наслідки недотримання правил безпеки для життя та здоров'я. Важливого значення при цьому набуває зростання рівня свідомості поведінки зайнятих працівників в аварійних (надзвичайних) ситуаціях, також під час виникнення пожежі, вибуху, нещасного випадку, клінічної смерті тощо, за рахунок постійного самонавчання; забезпечення можливості само ідентифікувати небезпеки, планувати систему заходів їх недопущення тощо.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бугайчук, К. *Формальное, неформальное и информальное дистанционное обучение: сущность, соотношение, перспективы*. Vzyato z <http://www.e-learning.by/Article/Formalnoe-neformalnoe-i-informalnoe-distancionnoe-obuchenie-suschnosti-sootnoshenie-perspektivy/ELearning.html>.
- Горшкова, В. В. (2014). Взаимодействие формального, неформального и информального образования как современное направление развития человека. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*, 26, 176-180. Vzyato z <http://e-koncept.ru/2014/64336.htm>.
- Закон України «Про освіту». Vzyato z <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>.
- Кобилянський, О. В. (2012). *Теоретико-методологічні основи навчання безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах*. Вінниця: ВНТУ.
- Національний інститут стратегічних досліджень. *Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка*. Vzyato z <http://www.niss.gov.ua/articles/252/>.
- Ничкало, Н. Г. (2001). Теоретико-методологічні проблеми і перспективи розвитку досліджень з неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика* (у 2 ч.). (1, с. 35-41). Київ: АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти.
- Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. *Оперативна інформація*. Vzyato z <http://dsp.gov.ua/>.
- Скорик, Т. В. *Освіта впродовж життя в контексті євроінтеграційних процесів*. Vzyato z http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=2555.
- 28 квітня – Всесвітній день охорони праці. Vzyato z <http://www.pedcollege.kiev.ua/index.php/650-28-kvitnia-vsесvitnii-den-okhorony-pratsi>.

REFERENCES

- Buhaichuk, K. *Formalnoe, neformalnoe i informalnoe dystantsyonnoe obuchenye: sushchnost, sootnosheniye, perspektivy*. Vzyato z <http://www.e-learning.by/Article/Formalnoe-neformalnoe-i-informalnoe-distancionnoe-obuchenie-suschnosti-sootnoshenie-perspektivy/ELearning.html>.
- Horshkova, V. V. (2014). Vzaymodeistviye formalnoho, neformalnoho i informalnoho obrazovaniya kak sovremennoye napravleniye razvytiya cheloveka. *Nauchno-metodycheskyi elektronnyi zhurnal «Kontsept»*, 26, 176-180. Vzyato z <http://e-koncept.ru/2014/64336.htm>.
- Zakon Ukrainy «Pro osvitu». Vzyato z <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>.
- Kobylanskyi, O. V. (2012). *Teoretyko-metodolohichni osnovy navchannia bezpeky zhyttiedialnosti studentiv ekonomichnykh spetsialnostei u vyshchyykh navchalnykh zakladakh*. Vinnytsia: VNTU.
- Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. *Osvita protiahom zhyttia: svitovyi dosvid i ukrainska praktyka. Analitichna zapyska*. Vzyato z <http://www.niss.gov.ua/articles/252/>.
- Nychkalo, N. H. (2001). Teoretyko-metodolohichni problemy i perspektivy rozvytku doslidzhen z neperervnoi profesinoi osvity. *Neperervna profesina osvita: teoriia i praktyka* (u 2 ch.). (1, s. 35-41). Kyiv: APN Ukrainy, In-t pedahohiky i psykhologhii prof. osvity.
- Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z pytan pratsi. *Operativna informatsiia*. Vzyato z <http://dsp.gov.ua/>.
- Skoryk, T. V. *Osvita vprodovzh zhyttia v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv*. Vzyato z http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=2555.
- 28 kvitnia – Vsesvitnii den okhorony pratsi. Vzyato z <http://www.pedcollege.kiev.ua/index.php/650-28-kvitnia-vsесvitnii-den-okhorony-pratsi>.

Олександр Кобилянський

Іван Заюков

Ольга Пінаєва

Інформальна освіта в системі підвищення рівня промислової безпеки зайнятих громадян

Актуальність реалізації інформальної освіти в системі підвищення рівня промислової безпеки зайнятих громадян, в першу чергу, пов'язана з тим, що професійні знання через вплив періоду «напіврозпаду» швидко знецінюються. Враховуючи це, знання з питань охорони праці та промислової безпеки мають періодично оновлюватись і розвиватись. Адже від цього залежить ступінь безпеки працівників. Тому вирішення зазначеної проблеми має полягати в переході до освіти протягом життя, зокрема її найважливішою складовою – самоосвіти.

Метою статті є дослідження важливості інформальної безперервної освіти в системі забезпечення високого рівня охорони праці та промислової безпеки зайнятих громадян України.

В статті досліджено особливості розвитку освіти впродовж життя, зокрема таких складових, як формальна, неформальна та інформальна в аспекті підвищення рівня охорони праці й промислової безпеки. Проаналізовано показники, які свідчать про актуальність саме інформальної освіти в системі підвищення рівня промислової безпеки. Визначено концептуальну основу інформальної освіти в системі підвищення рівня знань з промислової безпеки, яка має входити в усі етапи професійного розвитку зайнятих громадян (професійне навчання, перенавчання, підвищення кваліфікації – службове просування – особистий розвиток – виробнича адаптація), що дозволить їм набувати нових компетенцій та в цілому підвищувати загальний рівень компетентності.

Ключові слова: навчання впродовж життя, інформальна освіта, промислова безпека, охорона праці.

Олександр Кобилянський – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, *e-mail:* akobilanskiy@gmail.com

Іван Заюков – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки. Вінницький національний технічний університет, Вінниця, *e-mail:* Zivan@i.ua

Ольга Пінаєва – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет, Вінниця, *e-mail:* pinolga00@gmail.com

О. Kobylanskiy

I. Zayukov

O. Pinaeva

Independent education in system increase industrial strength of the concerned citizens security

Actuality of realization of independent education is in the system of increase of industrial strength of the concerned citizens security, first of all, related to that professional knowledge through influence of half-period depreciate quickly. Taking it into account, the knowledge on questions of labor and industrial safety protection must periodically renovate and develop. In fact the degree of safety of workers depends on it. Therefore the decision of the marked problem must consist in passing to education during life, in particular her major constituent – self-education.

The aim of the article is research of importance of independent continuous education in the system of providing of high level of labor and industrial safety of the concerned citizens of Ukraine protection.

In the article the features of development of education are investigational during life, in particular such constituents, as formal, informal and independent in the aspect of increase of level of labor and industrial safety protection. Indexes that testify to actuality exactly of independent education in the system of increase of industrial strength security are analyzed. Conceptual basis of independent education is certain in

the system of increase of level of knowledge from industrial safety, that must join in all stages of professional development of the concerned citizens (professional studies, studies on the base of existent profession, in-plant training is official advancement – personal development – productive adaptation), that will allow to acquire new competences and on the whole to promote the general level of competence.

Keywords: studies during life, independent education, industrial safety, labor protection.

Kobylianskyi Oleksandr – Dr. Sc. (Pedagogical), Professor, Head of the Chair of Security of Life and Safety Pedagogic, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, *e-mail:* akobilanskiy@gmail.com

Zayukov Ivan – Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor, Assistant Professor of the Chair of Security of Life and Safety Pedagogic, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, *e-mail:* Zivan@i.ua

Pinaeva Olga – Cand. Sc. (Pedagogical), Assistant Professor, Assistant Professor of the Chair of Pedagogy and Vocational Education, Vinnytsia State Pedagogical University, Vinnytsia, *e-mail:* pinolga00@gmail.com

Александр Кобылянский

Иван Заюков

Ольга Пинаева

Информальное образование в системе повышения уровня промышленной безопасности занятых граждан

Актуальность реализации информального образования в системе повышения уровня промышленной безопасности занятых граждан, в первую очередь, связана с тем, что профессиональные знания через влияние периода «полураспада» быстро обесцениваются. Учитывая это, знания по вопросам охраны труда и промышленной безопасности должны периодически обновляться и развиваться. Ведь от этого зависит степень безопасности работников. Поэтому решение отмеченной проблемы должно заключаться в переходе к образованию в течение жизни, в частности её важнейшей составляющей – самообразования.

Целью статьи является исследование важности информального непрерывного образования в системе обеспечения высокого уровня охраны труда и промышленной безопасности занятых граждан Украины.

В статье исследованы особенности развития образования на протяжении жизни, в частности таких составляющих, как формальную, неформальную и информальную в аспекте повышения уровня охраны труда и промышленной безопасности. Проанализированы показатели, которые свидетельствуют об актуальности именно информального образования в системе повышения уровня промышленной безопасности. Определена концептуальная основа информального образования в системе повышения уровня знаний по промышленной безопасности, которая должна включаться во все этапы профессионального развития занятых граждан (профессиональная учёба, переобучение, повышение квалификации – служебное продвижение – личное развитие – производственная адаптация), что со временем позволит им приобретать новые компетенции и в целом повышать общий уровень компетентности.

Ключевые слова: учеба на протяжении жизни, информальное образование, промышленная безопасность, охрана труда.